

LINGVOKULTUREMA TUSHUNCHASI

Umurzaqova Muxayyoxon Raxmatullo qizi
Fargʻona soliq texnikumi ingliz tili fani oʻqituvchisi
muhayyo10@bk.ru

Annotatsiya: ushbu maqola lingvokulturema atamasi, uning tuzilishi haqida keng maʼlimot beradi. shuningdek ushbu maqolada tadqiqotchi V.V.Vorobyev, lingvokulturemaning tuzilishi va tarkibini oʻrganganligi haqida ham keng mushohada yuritiladi.

Kalit soʻzlar: lingvokulturema, lingvistik, realema, realiya, sintagma.

Abstract: this article provides extensive information about the term lingvokulturema, its structure. This article also provides extensive information about the research of the researcher V.V. Vorobyev, who studied the structure and content of lingvokulturema.

Keywords: lingvokulturema, linguistic, realema, reality, syntagma.

Hozirgi tilshunoslikda lingvokulturema til sathi birligi deb qaraladi va unda lingvistik va ekstralingvistik dialektik yaxlitlik aks etgan boʻlib, bu yaxlitlik oʻz ichiga tushunchaga oid va predmetga oid mazmunni qamrab oladi. Dialektik aloqa obyektini anglash jarayonida bir tomondan lingvokulturemaning tilga oid sathdan tashqari komponentlarini, ularning notengligini, farqini, ikkinchi tomondan ularning mosligini, aynan oʻxshashligini taqozo etadi.

Til lingvokulturemaning tarkibiy qismi sifatida nafaqat uning “yuzaki”, yaʼni tilga oid oʻz maʼnosi haqida, balki uning tugal” mazmuni (maʼnosi) madaniyatning asosi (elementi, segmenti) ekanligi haqida xabar beradi.

Tadqiqotchi V.V.Vorobyev, lingvokulturemaning tuzilishi va tarkibini oʻrganib, oʻz eʼtiborini til birliklarini “madaniylashtirish” jarayonida til oʻrganuvchilarni maʼnodan, “aniqlashdan” bilim tomon olib borishga va belgi-predmetni u yoki bu millatga xos boʻlgan madaniy assotsiatsiyalar tarmogʻiga kiritishga qaratadi. Uning fikricha, “tarkibida yashirin mavjud boʻlgan “teran mazmun” lingvokulturemaning madaniy-tushunchaga oid maʼnoviy jihati ochiladi” (Vorobyev, 1997). Har qanday kommunikatsiyaning oxirgi natijasi xususan tilni tushunish emas, balki tildan tashqaridagi maʼlumotni (shu jumladan, uning doirasida munosabat amalga oshiriladigan madaniyatni) oʻzlashtirishdir.

Lingvokulturemalar oʻz ifodasida rang-barangdir - ular soʻz bilan, soʻz birikmasi bilan, matn abzatsi bilan, sheʼr bilan va hatto bir necha uzunlikdagi matn bilan berilishi mumkin. Bu birlik oʻz mazmuniga koʻra soʻzga qaraganda ancha “terandir” Soʻz referent bilan oʻzaro bogʻlanishda boʻladi, unga “havola qilinadi”, lingvokulturema uning mazmunini tushuncha (predmetlar sinfi) sifatida ochib beradi.

Birinchisi realemalar bilan cheklanadi, ikkinchisi - biror belgi bilan oʻzaro bogʻlanishda

bo'lgan predmetlar sinfi ichidagi realiyalarning o'ziga xos xususiyatini va sistematsizatsiyasini (tartibga solinishishni) aks etiradi. “Lingvokulturema ham o'z til tasavvurini (“fikir shaklini”), ham u bilan uzviy bog'langan “tildan tashqari, madaniy muhitni” (vaziyatni, realiyani) hamda chegaralari beqaror va barqaror assotsiatsiyalar tarmog'ni o'z ichiga oladi, o'zida to'playdi. Shu tufayli ham so'z-belgi alohida madaniy kommunikatsiyaning tilini biladigan odamda ma'noni nafaqat ishora tarzida (A.A.Potebnya), balki “madaniy oreolning” butun majmuini uyg'otadi.

Til birligining “madaniy oreolini” bilish so'zlovchining lingvomadaniy kompetensiyasini tashkil qiladi, uni bilmaslik esa tinglovchi (retsipiyent)ni hali madaniy jarayonni to'liq o'zlashtirmagan shaxs sifatida faqat tilning o'zini egallagan kishi darajasida qoldiradi. So'zni tushunish darajasining lingvomadaniy kompetensiyaga bog'liqligini aniq misollar asosida tushuntirib, V.V. Vorobyev ta'kidlaydiki, til birligining madaniy sohaga yo'naltirish jarayonida bir qator paradigmalar: giponimik munosabatlar, predmet va tushunchaga oid qatorlar, sintagmalar ochiladi. Adabiy manbalarni bilish esa lingvokulturemalarning estetik qo'llanish usullarini aniqlashga ko'maklashadi (Vorobyev, 1997) V.V. Vorobyev lingvokulturema tushunchasini tadqiq qilib, uning iyerarxik tizimi birliklari, ya'ni lingvokulturemalarni tashkil etuvchi lingvomadaniy maydonni tavsif obyektiining asosiy birligi sifatida oladi. Bunday maydonlar olamning etnik manzarasini barpo etadi, ularni qiyoslash esa tillardagi va madaniyatlardagi o'xshashlik va farq qiluvchi jihatlarni aniqlaydi. (Vorobyev, 1997)

Shunday qilib, lingvokulturema tarkibida madaniy-tushunchaga oid komponent so'zning tildan tashqari mazmuni va keyingi (tushunchaga oid-predmetga oid) ma'nosi sifatida albatta ishtirok etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mamaatov A. Zamonaaviy lingvistika. Darslik. Toshkent.Taafakkur avlodi 2020 . 11 b
2. Maslova V.A. “Conceptual Basics of Modern Linguistics” (Moscow: Flinta Publ., 2019.)
3. Maslova V.A. “Conceptual Basics of Modern Linguistics” (Moscow: Flinta Publ., 2019.)
4. Usmanova Sh., Lingvokulturogiya. Darslik.-T.2019.- 90 b